

VERANDERINGSGEBEUREN WAARIN WE SAMEN KUNNEN GELOVEN

Illustratie Ruben L. Oppenheimer

Bestuurlijke revolutie van Amerika als voorbeeld voor Nederland

Opklaringen Marc Chavannes

New York. Barack Obama durft voor het eerst te zeggen dat hij gaat winnen. Voorzichtigheid is in de slotfase van zijn marathon naar het Witte Huis niet meer zijn belang. Tot en met dinsdag moet hij zijn nog-aarzelende mogelijke aanhangers naar de stembus lokken. Juist omdat hij nog niet heeft gewonnen.

Naarmate de verwachtingen groeiden, is Obama de laatste dagen presidentiël gaan kijken en praten. Met een mengsel van waardigheid, nederigheid en humor, én een gedimde versie van zijn oude veranderingsprofetie. Reagan-Republikeinen, die toch al vonden dat hun type conservatisme de afgelopen acht jaar is vergooid, komen nu uit de kast. Met een verstandelijk bepaalde keus voor Obama.

In toespraken en tv-interviews en vooral in zijn half uur durende *infomercial* in 56 tv-markten in de hele VS begint Obama nu inkijsjes te geven in de stijl van regeren die zijn Witte Huis zou kenmerken. Hij matigt de verwachtingen maar belooft toch dat iedereen die minder dan 250.000 dollar verdient er op vooruit zal gaan.

Met recordaantallen Amerikanen die hun huis uit moeten omdat zij hun hypotheeklasten niet aankunnen, vele tienduizenden ontslagen in oude én nieuwe industrieën en een wijd verspreid gevoel van malaise over de roof van veel *middle class*-welvaart, is er heel wat laaghangend fruit te oogsten voor Obama. Hij belooft miljoenen banen in schone energie en achterstallig transportonderhoud. En vooral herstel van gerechtigheid.

De inkomenscijfers van de Bush-jaren zijn zó stuitend dat Obama het er nauwelijks hoeft in te schrijven.

Tussen 2000 en 2006 groeide de Amerikaanse economie met 18 procent. Het inkomen van de gemiddelde Amerikaan kromp met 1,1 procent. Van de top tien procent meest verdienenden steeg het inkomen met 32 procent, van de top één procent met 203 procent. En van de rijkste top 0,1 procent nam het inkomen met 425 procent toe.

Geen wonder dat een kwart van alle inkomstenbelasting van de stad New York wordt opgebracht door de heren en dames van Wall Street. De stad van onbeperkte creativiteit, ook in de financiële industrie, gaat dus een flink begrotingstekort tegemoet. Zelfs Amerika, waar jaloerie een gering politiek drijfvermogen heeft,

is toe aan iets evenwichtiger inkomensverhoudingen.

Obama heeft het er amper over. Hij suggereert terugkeer naar gezond verstand. Zoals hij ook normaler overleg met de bondgenoten noemt zonder uit te wijden. Echt enthousiast raakt hij als hij het heeft over het elektronische deel van zijn campagne: het vermogen grote groepen mensen aan zich te binden door hen de middelen te geven zichzelf te organiseren. Dat hoopt hij vast te houden en mee te nemen naar het Witte Huis.

Het gaat niet zomaar om *e-government*, het vervangen van formulieren door zelfsturende systemen die de burger deelgenoot maken in het openbare deel van hun eigen leven. Obama, door McCain zo bespot om zijn periode als opbouwwerker in Chicago, hoopt op een blijvend tweerichtingscontact met betrokken burgers.

Een fascinerend voorbeeld van een dergelijke vorm van besturen staat in het hart van het 190 jaar oude stadhuis van de stad New York. Toen de Republiek Michael Bloomberg daar zeven

bureau met een doosje kleenex erop, dat van de burgemeester.

Nu, zeven jaar nadat de non-politicus Bloomberg de stad overnam is het aantal moorden gedaald, niet zo veel als beloofd, maar toch. En de al jaren vrijwel opgegeven openbare scholen zijn weer bezig met onderwijs in plaats van alleen orde houden. Over de schotjes in het zenuwcentrum overleggen wethouders en hoofdambtenaren. Twee eten een snack en drinken cola op het podiumje van de classicistische zaal.

Bloomberg heeft de gemeenteraad van New York gevraagd de spelregels zo te herschrijven dat hij volgend jaar november bij de kiezers kan solliciteren naar een derde ambtstermijn. Plaatsvervangend burgemeester Kevin Sheekey gaat niet direct in op de vraag welk voorbeeld in binnen- of buitenland van een gekozen bestuurder met een succesvolle derde termijn burgemeester Bloomberg voor ogen staat. Iedere termijn is verschillend, antwoordt hij, Bloomberg zal nieuwe uitdagingen aangaan, zo nodig met nieuwe mensen in zijn bestuurlijke kantoorruimte.

Een president Obama zal het nog iets oudere Witte Huis niet zo snel verbouwen om met z'n kabinet in één zaal te zitten. Hij zal waarschijnlijk wel proberen te besturen in diezelfde geest van doelgerichte automatisering van de dienstverlening, met zichtbare verantwoordelijkheden. Daar heeft het de afgelopen bijna acht jaar in Washington aan ontbroken. De martelingen van Abu Ghraib, de wedderrechtelijke gevangenis van Guantánamo, het binnenlandse afluisteren – alles was nodig in het nationale belang van terrorismebestrijding. Daders waren er niet.

Nederland en Europa hopen dat president Obama er komt. Het zou ook goed zijn voor de wereld, maar dan moet iedereen die wil stemmen ook kunnen stemmen, dan moeten alle elektronische stemmachines zonder papieren spoor wel naar behoren functioneren. Wil Amerika weer een democratisch voorbeeld voor de wereld worden, dan moet alles dinsdag op massale schaal eerlijk verlopen. Anders dan de vorige keren.

Goed voor de wereld als Obama komt, maar dan moet iedereen die wil ook kunnen stemmen

jaar geleden introk na het (vooral door betrokkene) bejubelde tijdperk-Giuliani, wist de oud-ondernemer in zakelijke informatie één ding zeker: de burger klaagt tenzij je naar hem of haar luistert en dat ook laat merken.

Bloomberg voegde alle telefonisten van de duizenden gemeentelijke diensten samen en liet hen achter het telefoonnummer 311 plaatsnemen. Alle vragen en klachten worden niet alleen centraal beantwoord en zo nodig doorverwezen, de oplossing van die problemen wordt ook centraal aangepakt en gecontroleerd. Eergisteren stond de teller aan het eind van de middag op bijna 50.000 telefoontjes voor alleen die dag.

Om zijn naaste medewerkers te laten samenwerken met elkaar en met hem, liet Bloomberg één flinke zaal in het historische gebouw aanleggen. Het ziet er met tientallen bureaus met schotjes ertussen uit als een *callcenter*, maar hier wordt de stad van 8 miljoen mensen bestuurd. Ergens in het midden staat een licht-rommelig

▶ Wilt u reageren? Schrijf de auteur: opklaringen@nrc.nl of neem deel aan de discussie op nrc.nl/chavannes